

Консорциум „Партньори за ефективно професионално образование“, София, 2014 год.

Задача 6.1. Изготвяне на анализ за резултатите от външното оценяване за всяка една от 20-те секторни мрежи

Анализ на резултатите от външното оценяване. Ефективност на училищата в секторна мрежа Текстил, облекло, обувки и кожи.

Съдържание

1. Уводна част	2
2. Икономически показатели и тенденции	2
3. Секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“	3
4. Анализ, основан на индикаторите за измерване на ефективността	4
Индикатори от група 1: Създадени условия за придобиване на професионална квалификация чрез налична нормативна база, институционална база, материално-техническа база, осигуреност с педагогически кадри, финансово обезпечаване.....	6
<i>Степен на осигуряване на квалифицирани преподаватели по преподаваните професии и специалности</i>	<i>6</i>
<i>Управление на училището в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“</i>	<i>10</i>
<i>Училищна среда</i>	<i>13</i>
<i>Организацията на учебния процес и оценяването</i>	<i>16</i>
<i>Партньорства и родителско участие</i>	<i>17</i>
<i>Удовлетвореност на учениците от условията за придобиване на професионална квалификация</i>	<i>19</i>
Индикатори от група 3. Реализация на гражданите, придобили професионална квалификация, в икономиката и други сфери на обществения живот.....	21
<i>Ученици, положили успешно държавни зрелостни изпити и държавни изпити по професията</i>	<i>21</i>

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

Отпаднали ученици	24
Удовлетвореност на учениците от придобиваната професионална квалификация.....	25
Удовлетвореност на работодателите и характеристика на партньорствата им с професионалните гимназии.....	27
5. Провеждане на бенчмаркинг-анализ в рамките на секторните мрежи и определяне на еталони (стандарты) за сравнимост на постигнатите индивидуални, секторни и системни резултати по даден показател	27
6. Идентифициране на пропуски и проблемни моменти при въвеждането на ЕСУПО, заедно с насоки и препоръки за тяхното коригиране.....	28

1. Уводна част

Анализът на секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ е разработен в рамките на проект BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“, който се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз. Анализът следва структурата на анализите на резултатите от външното оценяване и ефективността, предложен за секторните мрежи. След представянето на данни за общия икономически контекст за секторите на икономиката, към които основно има принос секторната мрежа, с фокус и върху очакванията за развитието на пазара на труда, е направен анализ за секторната мрежа, базиран на данните за наблюдаваните индикатори за измерване на ефективността на професионалното образование, част от Единната система за управление на професионалното образование. Бенчмаркинг анализът е представен в отделен документ, допълващ анализите за секторните мрежи.

2. Икономически показатели и тенденции

Производството на текстил, облекло и обувки отчита значителен спад (над една трета средно) спрямо периода преди кризата, започнала през 2008-2009 година. Най-голям е спадът при производството на обувки и обработка на кожи, където спадът е 47% за 6-годишния период, докато при производството на облекло спадът е 31%, а при производството на текстил спадът е 34%. Все пак, през последните няколко години се наблюдава известно съживяване – особено при текстила, където се отчита растеж от 8% за последните четири години и при производството на облекло, с растеж от 3.5% за четири години. При обувките и обработката на кожи, обаче, все още не се наблюдава устойчиво съживяване. Според браншовата асоциация през 2013 г. и първите месеци на 2014 година се догонват предкризисните нива на износа, който поема около 90% от продукцията в сектора. Определящи за конкурентоспособността на

сектора са географското положение на страната, модерните машини, технологичните възможности плюс гъвкавостта на шивашките предприятия. Най-голямото предприятие в бранша е Миролио, собственост на италианец с български паспорт - с продажби от близо 200 милиона лева годишно. На второ място е италианската компания Сафил, а на трето е българската Калинел.

Според Българската асоциация на производителите и износителите на облекло и текстил общият брой на заетите в производството на текстил и облекло възлиза на 110 хиляди души, което прави този сектор един от най-големите в страната. В същото време асоциацията отчита недостиг на кадри за текстилния сектор, което ограничава развитието му. Браншовиците настояват за промени в професионалното образование и Кодекса на труда, за да може да се запълни недостигът на квалифицирани кадри.

3. Секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“.

Секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ включва професионалното направление Производствени технологии - текстил, облекло, обувки и кожи. Шест училища са включени в тази секторна мрежа за целите на настоящия проект, изброени по-долу:

Област	Община	Населено място	Име на училището
Благоевград	Гоце Делчев	Гоце Делчев	Неврокопска професионална гимназия "Димитър Талев"
Враца	Бяла Слатина	Бяла Слатина	Професионална гимназия по облекло "Елисавета Багряна"
Добрич	Тервел	Тервел	Професионална гимназия по техника и облекло "Дочо Михайлов"
Силистра	Дулово	Дулово	Професионална гимназия по облекло, обслужване и транспорт
София-град	Столична	София	ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ТЕКСТИЛНИ И КОЖЕНИ ИЗДЕЛИЯ
София-област	Костенец	Костенец	Професионална гимназия "Георги Сава Раковски"

Макар че повечето гимназии, включени в проекта, се намират в райони на страната, където има присъствие на по-активни средни и малки предприятия, които успешно развиват дейност в областта на производството на текстил, облекло и обувки, в повечето от населените места, в които се намират училищата, няма устойчиви производители. С изключение на гимназиите в

Благоевград и София, които имат в непосредствена близост някои от водещите производители в бранша, останалите гимназии се намират в райони със слабо развитие на икономиката, висока безработица и на значимо разстояние от производствени мощности.

В професионалните гимназии, включени в секторната мрежа, през 2013 година¹ се обучават 1 897 ученици в специалности в областите шивачество, производство на облекло от текстил, конструиране и моделиране на облекло, производство на кожено-галантерийни изделия, обувно производство, а също и шлосерство, организация на туризма и свободното време, автотранспортна техника, механизация на селското стопанство, автоматизация на непрекъснати производства, електрически машини и апарати. В тези гимназии работят 225 учители. Така съотношението ученици на един учител в професионалните гимназии, включени в секторната мрежа, е 8,4 – близко до средната стойност за всички обхванати в изследването 20 секторни мрежи – 8,95, макар и малко по-ниско от нея.

Средният брой на учениците от гимназиите, обхванати в проучването в тази секторна мрежа, е значително по-нисък от средния за всички секторни мрежи и достига 316 ученици (средно за всички секторни мрежи този брой е 466), като на практика това отнежда на мрежата място сред първите четири от всички 20 изследвани секторни мрежи с най-нисък среден брой учащи в училище. Пет от 6-те гимназии в мрежата имат между 209 и 267 ученици. Едва около 30% от преподавателите в избраните гимназии в секторната мрежа са на възраст над 50 г. Това е вторият най-нисък дял по този показател сред 20-те секторни мрежи.

От посочените в списъка гимназии, Професионална гимназия по облекло „Елисавета Багряна“ в Бяла Слатина и гимназията в Дулово не са подали данни при набирането на информация за ЕСУПО. Предложеният анализ на данните и препоръки по отношение на училищата в тази секторна мрежа не би следвало автоматично да се приписват към тези гимназии.

4. Анализ, основан на индикаторите за измерване на ефективността

Анализът следва логиката на идентифицираните в рамките на проекта индикатори за измерване на ефективността на професионалното образование, за които в рамките на проведеното изследване, част от системата за ефективно управление на професионалното образование, бяха събрани данни.

Данните за гимназиите, включени в проекта и разпределени в двадесет секторни мрежи, са съпоставени и анализирани с данните за професионалните училища, които бяха обхванати в анкетно проучване, част от системата за ефективно управление на професионалното образование. За да могат да бъдат направени тези сравнения и да бъде коментирано представянето на училищата в секторната мрежа, бе извършен анализ на данните на всички професионални училища, включени в анкетното проучване. Трябва да се има предвид, че не за

¹ справка на Админ Софт за 2013 г.

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

всички индикатори има данни за всички училища и съвкупността, която реално е използвана при пресмятането на отделни индикатори, може да варира с разлика от няколко десетки училища. Училищата, за които са събрани и анализирани по-голямата част от данните са 317, като в тази бройка са включени и 112 училища, участващи в проекта, за които има събрани достатъчно данни.

В анализите по секторни мрежи и в бенчмаркинг анализа са ползвани основно два типа графики – хистограми и боксплотове. Хистограмите илюстрират отговори на въпроси в скалите, в които те оригинално са зададени на анкетираните и кодирани. Основно са използвани пет и шестстепенни рангови скали с ясно определена посока, в която оценките се подобряват/влошават. Боксплотове илюстрират разпределението по секторни мрежи на точкови оценки от 0 до 100, които се използват в ЕСУПО. Тези точкови оценки са калкулирани на базата на разнообразие от социологически и административни данни, като точната дефиниция на всеки индикатор и методът на изчисление са дадени в приложение. При боксплотове, както е обичайно, кутиите показват 25-тия (отдолу) и 75-тия (отгоре) перцентил. Напречните линии отдолу и отгоре показват границата, отвъд която са разположени екстремните стойности (съответно минимум – отдолу и максимум - отгоре). Отвъд тези граници като точки са показани конкретни екстремни стойности – училища с необичайно ниски или необичайно високи оценки. За удобство на визуалното сравнение всички графики по секторни мрежи, заедно с графика на обобщаващите стойности за съвкупността, са дадени на обща дъска.

Данните за секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ в приложените фигури са означени с номер 12. За да могат да бъдат представени визуално данните за всички секторни мрежи в сравнителен план, секторните мрежи са означени с номера, както е посочено по-долу²:

- СЕКТОРНА МРЕЖА ИЗКУСТВА 1
- СЕКТОРНА МРЕЖА ТЪРГОВИЯ 2
- СЕКТОРНА МРЕЖА БАНКИ И СЧЕТОВОДСТВО 3
- СЕКТОРНА МРЕЖА АДМИНИСТРАТИВНИ ДЕЙНОСТИ 4
- СЕКТОРНА МРЕЖА ЕЛЕКТРОНИКА 5
- СЕКТОРНА МРЕЖА МАШИНОСТРОЕНЕ 6
- СЕКТОРНА МРЕЖА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА 7
- СЕКТОРНА МРЕЖА ЕНЕРГЕТИКА 8
- СЕКТОРНА МРЕЖА ХИМИЧНИ ТЕХНОЛОГИИ 9
- СЕКТОРНА МРЕЖА ТРАНСПОРТ 10
- СЕКТОРНА МРЕЖА ХРАНИТЕЛНИ ТЕХНОЛОГИИ 11
- СЕКТОРНА МРЕЖА ТЕКСТИЛ, ОБЛЕКЛО, ОБУВКИ И КОЖИ 12
- СЕКТОРНА МРЕЖА ДЪРВЕСИНА, ХАРТИЯ, ПЛАСТМАСИ И СЪТЪКЛО 13
- СЕКТОРНА МРЕЖА СТРОИТЕЛСТВО 14

² С 0 са означени училищата, за които има налични данни, но не е посочена секторна мрежа

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

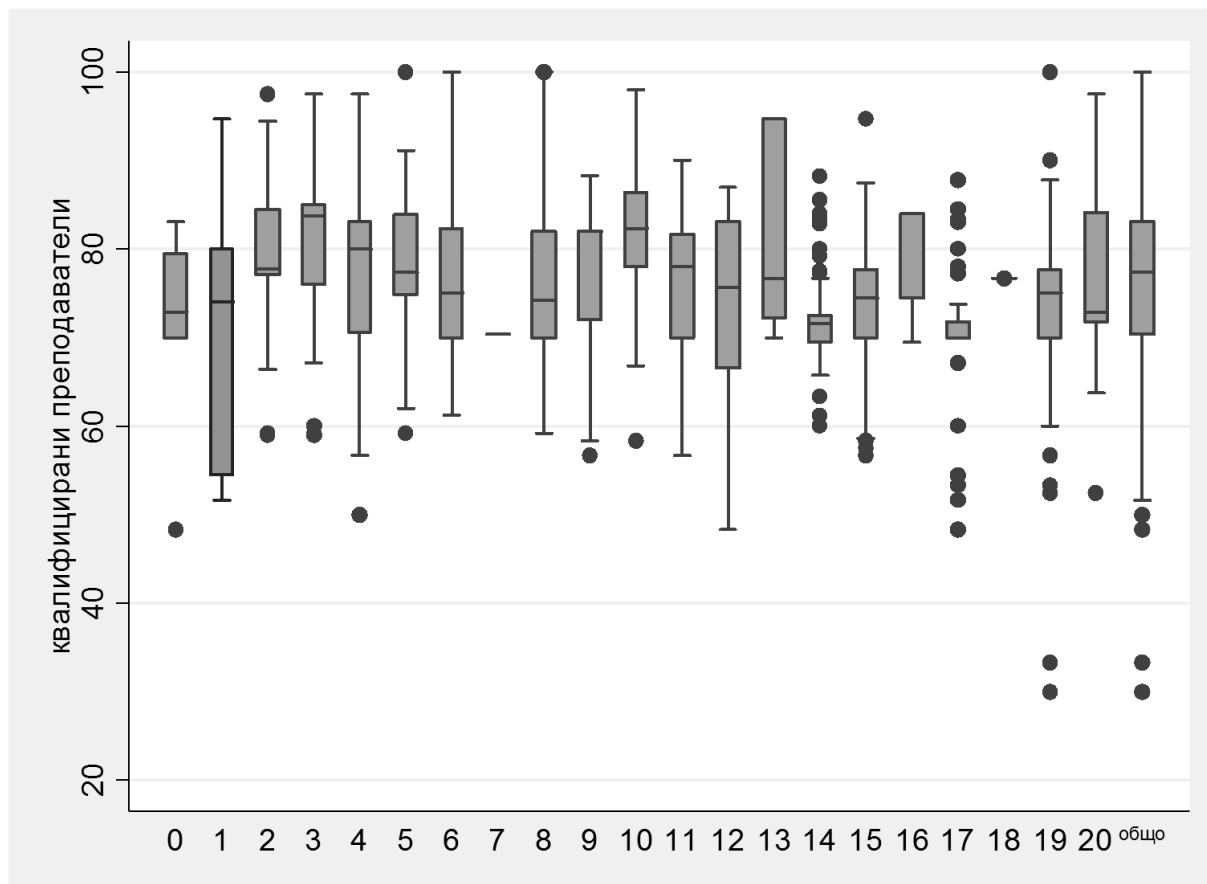
СЕКТОРНА МРЕЖА СЕЛСКО И ГОРСКО СТОПАНСТВО 15
СЕКТОРНА МРЕЖА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА 16
СЕКТОРНА МРЕЖА ФРИЗЬОРСТВО И КОЗМЕТИКА 17
СЕКТОРНА МРЕЖА ХОТЕЛИЕРСТВО 18
СЕКТОРНА МРЕЖА РЕСТОРАНТЬОРСТВО 19
СЕКТОРНА МРЕЖА ТУРИЗЪМ И СПОРТ 20

Индикатори от група 1: Създадени условия за придобиване на професионална квалификация чрез налична нормативна база, институционална база, материално-техническа база, осигуреност с педагогически кадри, финансово обезпечаване.

Степен на осигуряване на квалифицирани преподаватели по преподаваните професии и специалности

Това е комплексен индикатор, построен въз основа на данни от Информационната система на образованието. Изчислява се чрез претеглено сумиране на % учители по професионална подготовка в училищата, които а) отговарят на изискванията за заемане на длъжността с тегло 0.5, б) отговарят на изискванията за преподаване по всички предмети, които преподават с тегло 0.2, в) преподават теория и имат придобита професионално-квалификационна степен с тегло 0.2 и г) са преминали поне 1 курс за обучение в последните 3 години (след 2011 г.).

Фигура 1. Дял на квалифицираните преподаватели в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ и в професионалното образование като цяло.

Оценката за дела на преподавателите, които училищата в секторната мрежа са привлекли и които отговарят на посочените изисквания за квалификация (Фигура 1), секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ (колона 12) се характеризират с голямо разсейване на данните по училища – близо 40 точки отстояние между най-ниската и най-високата оценка. Тази разлика в оценките на съвкупността от училища, които са причислени към секторната мрежа, показва, че макар някои училища да успяват да се справят с формирането и задържането на високо квалифициран екип, някои училища имат сериозни затруднения с осигуряването на квалифицирани кадри. Наблюдаваните гимназии в рамките на проекта получават между 63 и 82 точки, което е индикация за учителски колективи, които отговарят на изискванията, но с внимание би следвало да се разглеждат данните за цялата съвкупност от училища, от които 25% получават под 68 точки, като най-ниските наблюдавани стойности са под 50 точки. Медианната стойност за всяка секторна мрежа е отбелязана с хоризонтална черта в сивия правоъгълник, онагледяващ разпределението на оценките на училищата между 25-я и 75-я перцентил.

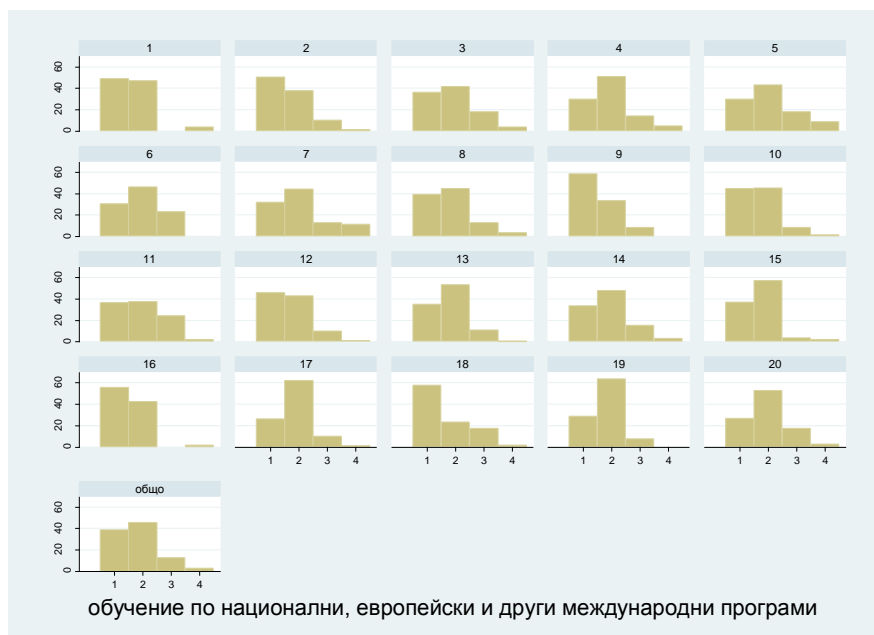
Както показват и данните за учителите в цялото професионално образование, сред учителите в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ има много, които не са участвали в

обучения за повишаване на квалификацията. Отзивите по секторни мрежи са много сходни и като цяло показват, че участвалите в подобни обучения са доволни, а от гледна точка на учителите обученията са полезни (табло 12, Фигура 2 и Фигура 3). Скалата градира отговорите от положителни към отрицатели, подредени от ляво на дясно, а с „не“ са означени учителите, които са заявили, че не са участвали в обучения.

Фигура 2. Участие в обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано от методическо обединение, от предприятие-партньор или по проект на училището

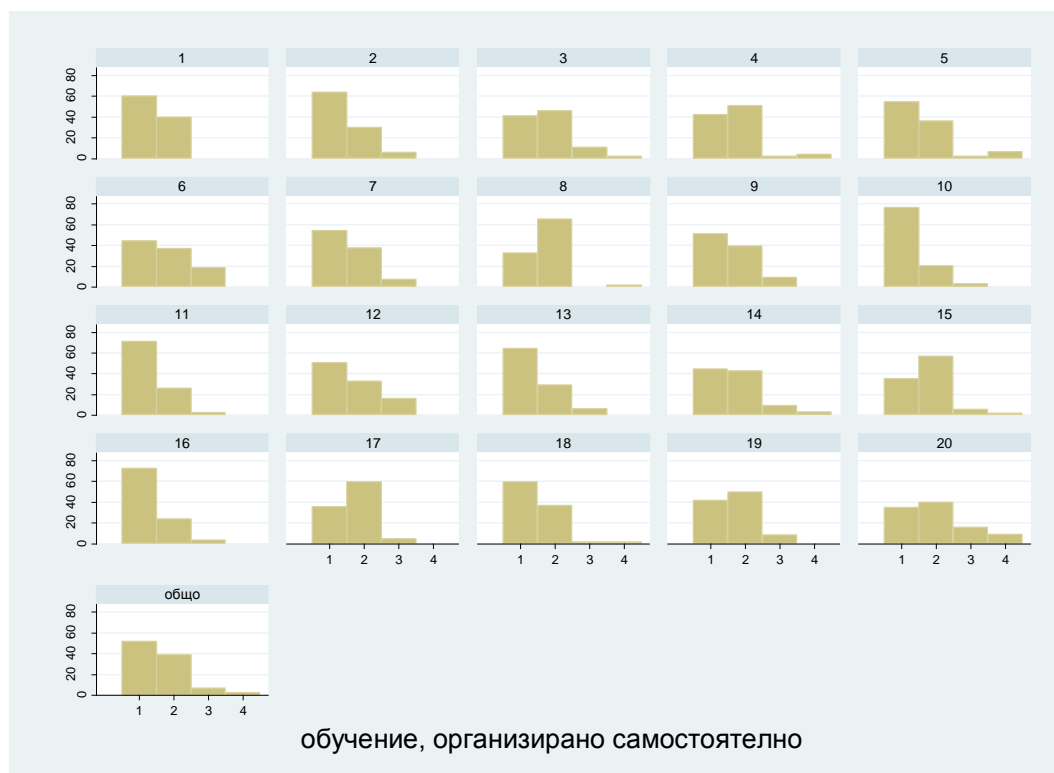

Фигура 3. Обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано в рамките на проекти по национални, европейски и други международни програми

Около 42% от учителите в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ заявяват, че не са участвали в обучения за квалификация, организирани от училищата или методическо обединение. По-висок е дялът на участвалите в обучения, които са организирани в рамките на национални, европейски или международни програми. Само 29% от преподавателите не са участвали в такива обучения при средно 44%.

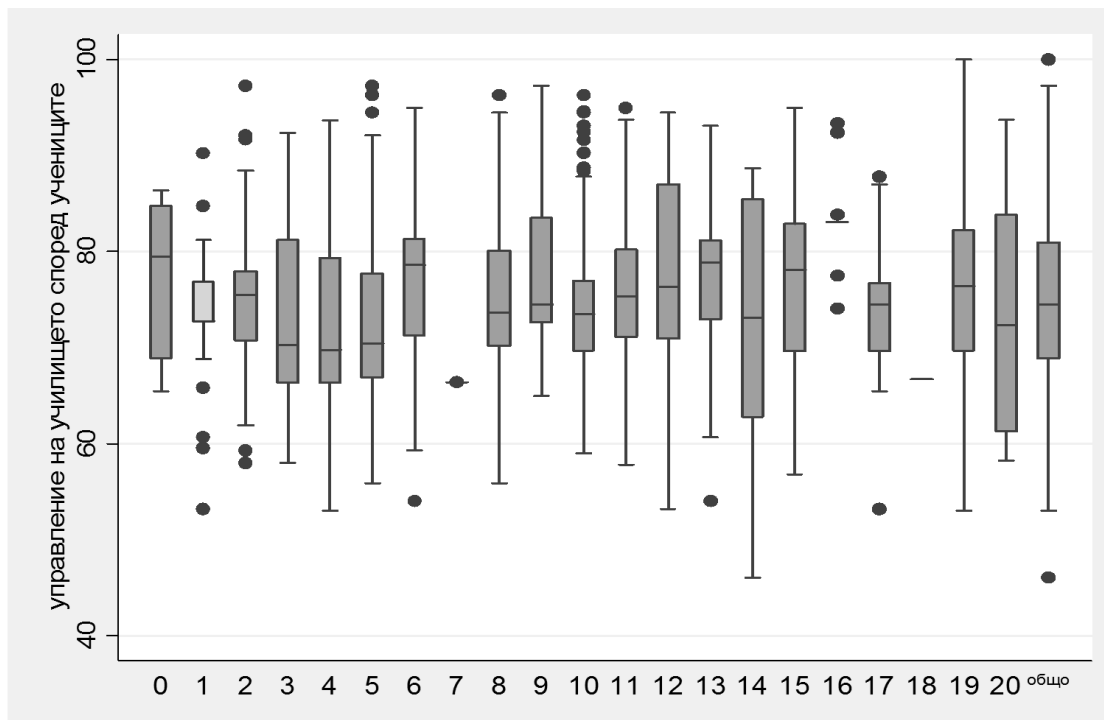
Фигура 4. Участие в обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано самостоятелно

Обученията, които учителите са организирали самостоятелно, за да повишат своята квалификация (Фигура 4, табло 12), са най-редки. В секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ почти половината от учителите са участвали в такова обучение (при 35% средно за всички секторни мрежи) и като цяло удовлетвореността от тази самостоятелна форма за повишаване на квалификацията е висока.

Управление на училището в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“

Фигура 5. Оценка на системата за управление и взимане на решения в училището според учениците

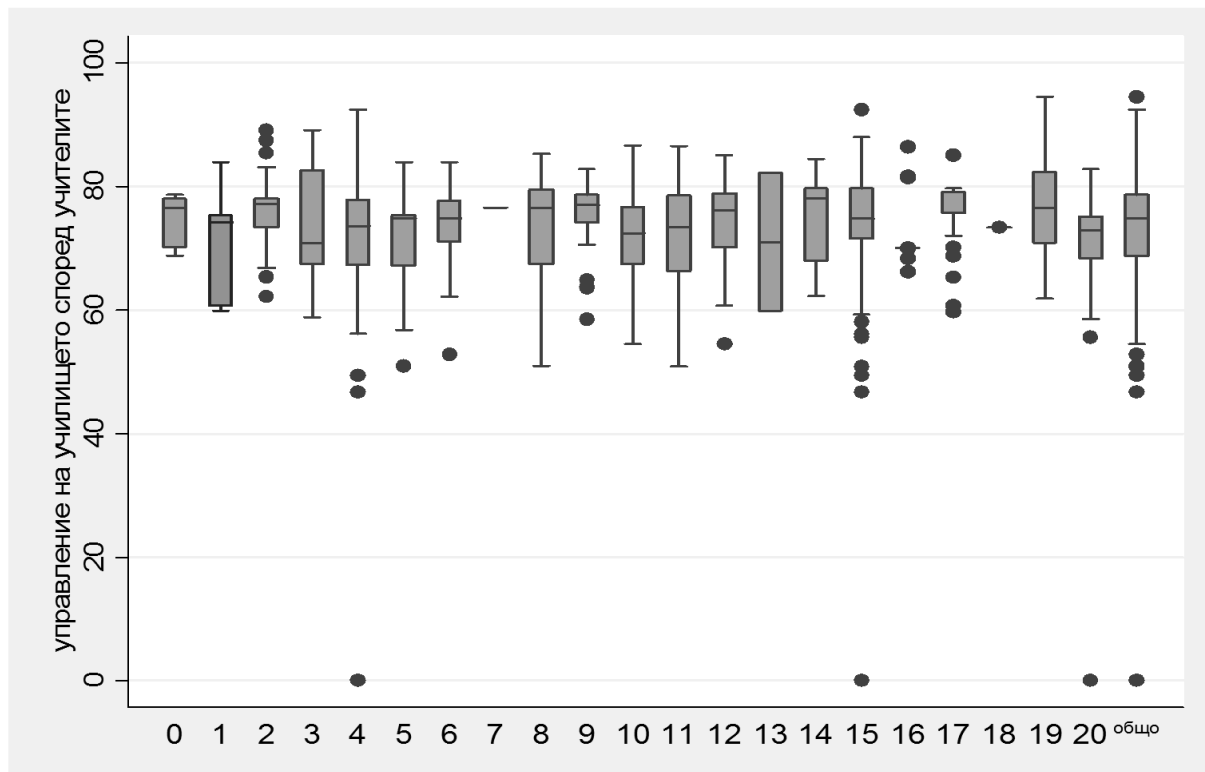

В оценката на учениците за управлението на училищата в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ се наблюдава голямо разсейване на данните, като между най-ниските и най-високите оценки има приблизително 40 точки разлика. Това показва, че сред училищата има значителна разлика в отношенията и приобщаването на учениците, а подобни дисбаланси, изобразени с дължината на графиката между най-ниската и най-високата точка се наблюдават и в други секторни мрежи.

В секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ ясно се открояват 25 % от училищата, които получават по-ниски оценки от учениците в диапазона 53-70 точки. На фона на тези по-ниски оценки, училищните ръководства в мрежата, които са високо оценени от своите ученици, се ранжират с оценки между 80 и 90 точки. Наблюдаваните в проекта гимназии са получили между 68 и 85 точки от учениците.

Индикаторът отразява оценката на учениците за управлението на училището и е формиран на базата на отговори на учениците на въпроси за достъпа им до информация и практиките на участието на учениците при взимането на решения. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Фигура 6. Оценка на учителите за системата за управление и взимане на решения, организацията на работния процес

Оценката на учителите за управлението на училищата в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“, представена по-долу, се базира също на оценка по скала от 0 до 100 от проучване сред учителите за удовлетвореността от управлението на училището и по-конкретно системата за управление и взимане на решения в училището. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Оценката на учителите за училищното управление (Фигура 6) се доближава в голяма степен до тази на цялото професионално образование. В секторната мрежа гимназиите получават оценка от учителите между 64 и 82 точки, като най-ниско оценената по този показател гимназия (64 т.) е високо оценена от учениците (77 т.), а същевременно учителският колектив дава по-висока оценка на училището, което е най-ниско оценено от учениците си (68 т.). Интересно би било да проследим и останалите индикатори за тези две училища. Една от гимназиите в тази секторна мрежа, което не е сред наблюдаваните в рамките на проекта, получава екстремно ниска оценка за секторната мрежа - малко под 50 т.

Анализът на компонентите на този индикатор показва, че като цяло учителите разбират и подкрепят процедурите за взимане на решения в училището (Фигура 8, табло 12). Мнението на учителите за степента на установяване на практики за участие на учителите във взимането на решения на училищно ниво в секторната мрежа (Фигура 7, табло 12) показва нарастваща

подкрепа, но данните за дела учители с умерените оценки напомня, че има нужда тези практики да се развиват и установяват като част от демократичното управление в училището и управленския инструментариум. Скалата на оценките от отрицателна към положителна нараства от ляво на дясно, а нулевата стойност отбелязва неотговорилите.

Фигура 7. Практика за допитване до мнението на учителите при взимането на важни управленски решения

Фигура 8. Наличие на ясни и прозрачни процедури по секторни мрежи

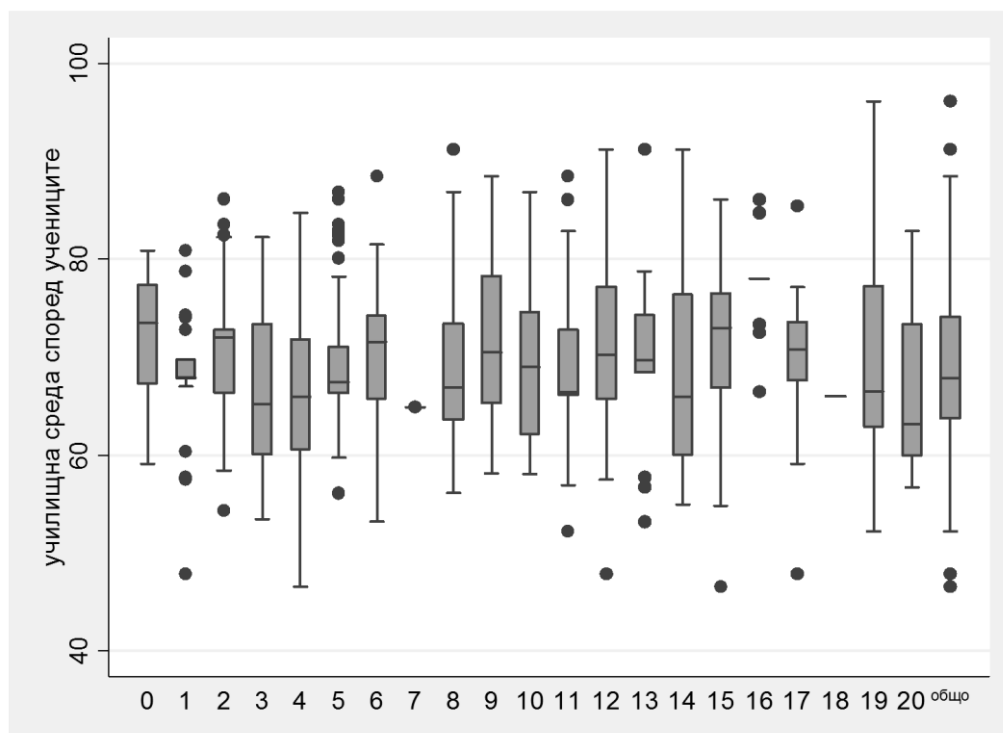
Училищна среда

Оценката на училищната среда е комплексен индикатор, който включва отговорите на учители и ученици на въпроси от социологическо проучване, засягащи материално-техническата база, социално-битовите условия, сигурността и дисциплината в училището. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

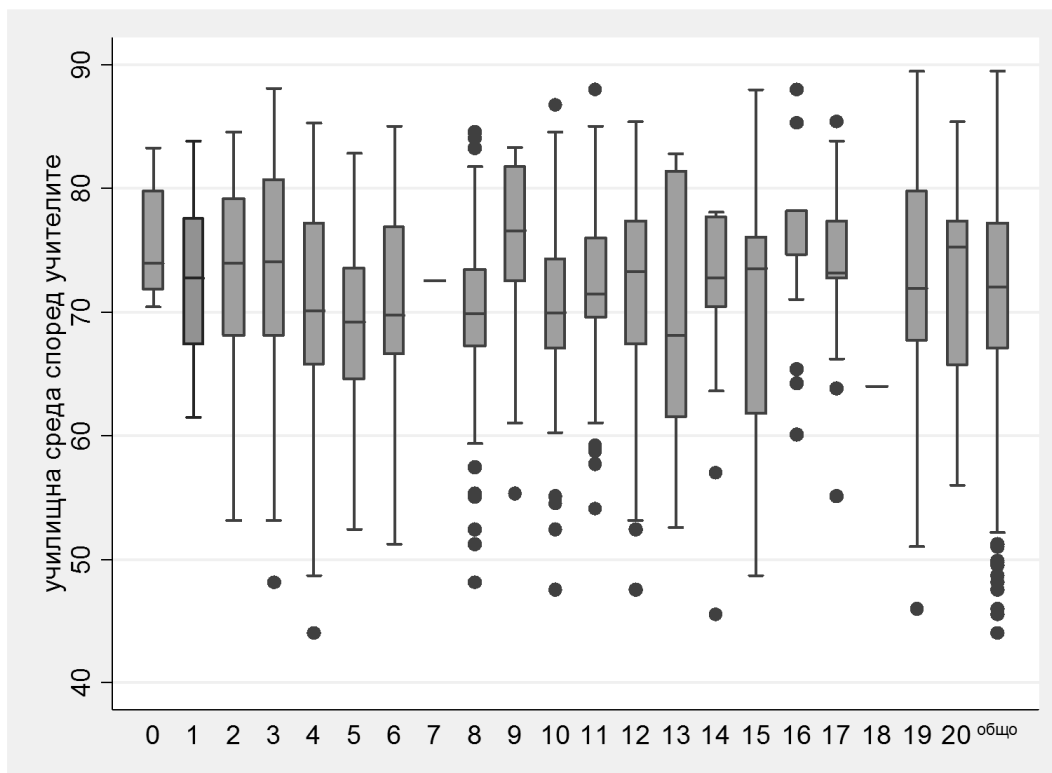
Оценката на учениците за средата, в която учат (фигура 9) и прекарват част от дните си, варира в голям диапазон от 58 точки до почти 90 точки, което показва наличието на ясни различия между отделните училища. Тази картина е сравнима с повечето секторни мрежи и професионалното образование като цяло. От една страна едно от училищата в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ (колона 12) получава екстремно негативна оценка (около 50 т.), а същевременно 25% от училищата в секторната мрежа получават едни от високите оценки в професионалното образование – над 75 точки. Наблюдаваните гимназии в рамките на проекта са с оценки в диапазона 68-75 точки.

По-ниските оценки на гимназиите, които наблюдаваме в рамките на проекта, се базират на по-ниски оценки за социално-битовите условия, които предоставят училищата. По-конкретно негативна оценка събират наличието на място за хранене и качеството на храната, предлагана в училището и наличието и условията в училищните общежития. С внимание би следвало да се разглеждат и резултатите за хигиената в училище и училищните тоалетни, условията за спорт, които училищата предлагат, както и отоплението през зимните месеци.

Фигура 9. Оценка на училищната среда от учениците

Фигура 10. Оценка на училищната среда според учителите

Оценките на училищната среда, базирани на отговорите на учителите от секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“, е сравнима с тази на учениците в тази секторна мрежа и се характеризират с голямо разслоение, като най-високите оценки приближават 85 точки. Две от училищата в секторната мрежа са получили екстремно негативни оценки под 65 точки, като едно от тях е оценено от учителите с оценка под 50 точки и това е едно от най-ниско оценените училища в цялото професионално образование. Гимназиите от проекта получават оценки близки до средната. При повечето секторни мрежи има голямо разсейване на данните по училища, което ясно показва, че по отношение на средата и изследваните компоненти на средата има значително неравенство между училищата в професионалното образование.

Възможността за използване на съвременна компютърна техника и интернет в часовете е един от компонентите на този индикатор (Фигура 11). Като цяло учителите от училищата в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“, подобно на повечето секторни мрежи, са доволни от компютърната техника, с която разполагат. Скалата е с нарастващи положителни оценки от ляво на дясно³.

³ С „0“ са отбелязани неотговорилите

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

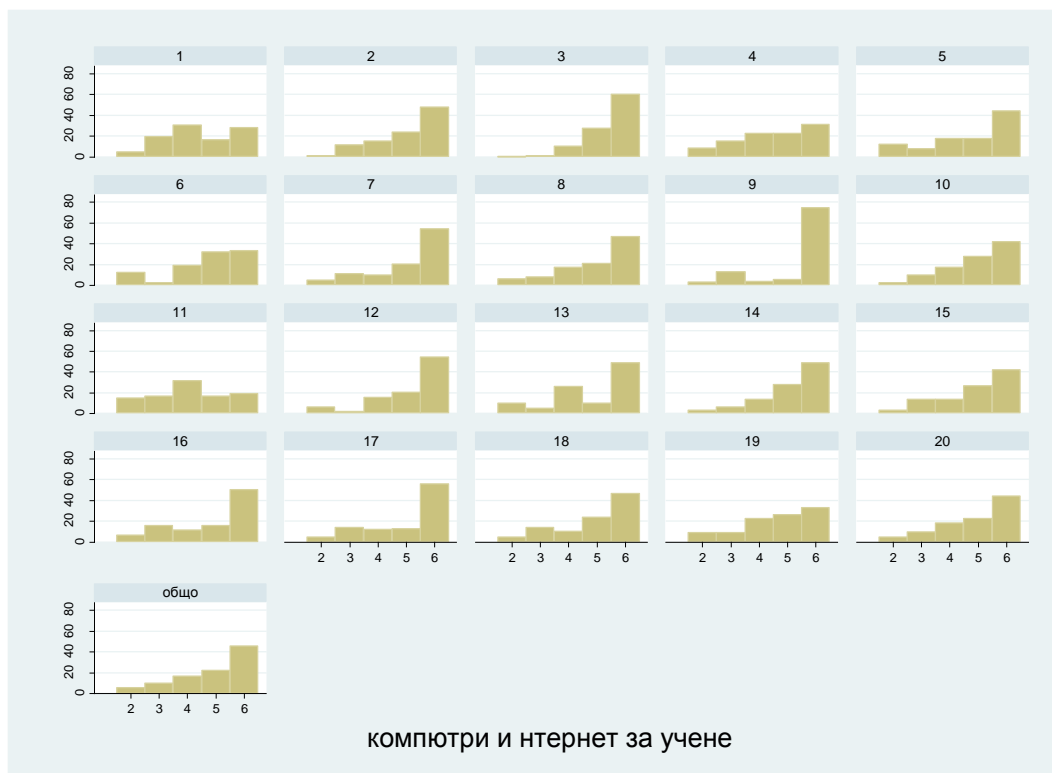

Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

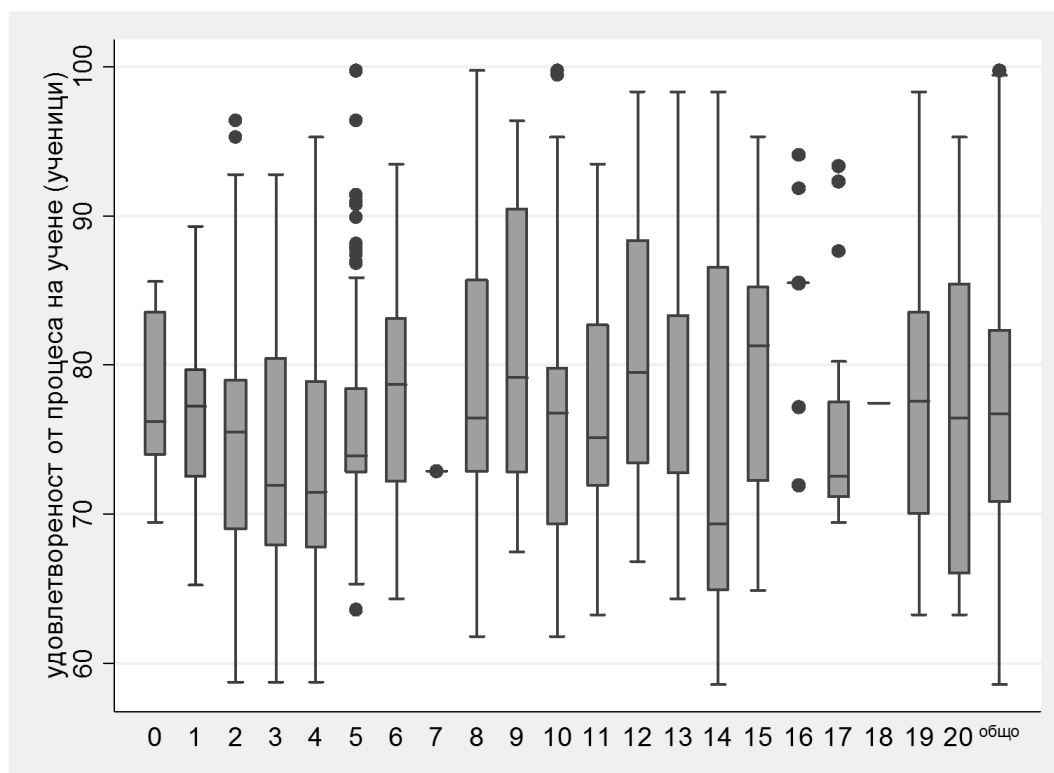
Фигура 11. Наличие на съвременни компютри с достъп до интернет, използвани в часовете

Организацията на учебния процес и оценяването

Индикаторите се базират на оценка по скала от 0 до 100 от социологическо проучване сред ученици и учители за удовлетвореността от процеса на обучение и учене, в т.ч организацията на учебния процес, оценяването и индивидуалната работа с учителите в училището. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Фигура 12. Удовлетвореност от процеса на учене (ученици)

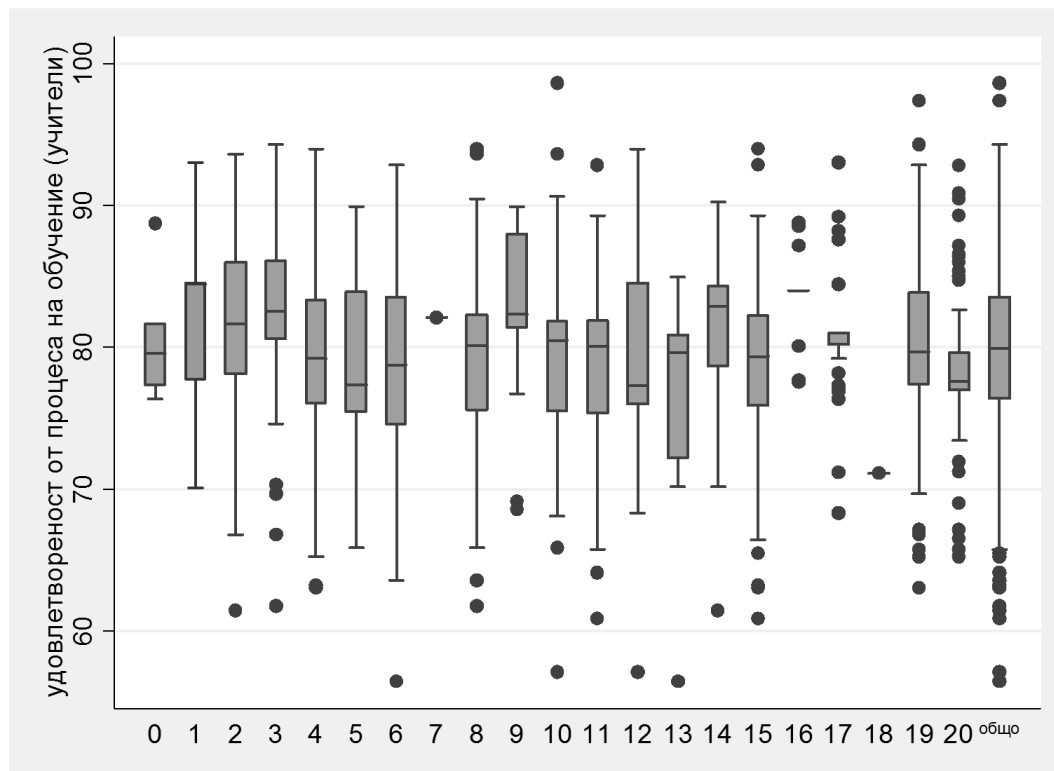

Удовлетвореността на учениците от организацията на учебния процес и обучението (Фигура 12) в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ (колона 12) се характеризира с голямо разслоение на оценките са в диапазона 65-95 точки. Най-ниските оценки за мрежата, които получават 25% от училищата, са в рамките между 65 и 75 точки. Медианната оценка за секторната мрежа се доближава до 80 точки и тя е по-висока за професионалното образование като цяло. Наблюдаваните гимназии получават високи оценки от учениците в диапазона 74-81 точки.

Удовлетвореността от процеса на обучение, оценен от учителите (Фигура 13) от секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ (колона 12), също се характеризира с разслоение в диапазона между 68 и 90 точки, а медианата е малко по-висока от тази на професионалното образование като цяло и е малко над 75 точки. Като цяло оценката на учителите в секторната мрежа е по-негативна от тази на учениците, а едно от училищата, което не е между наблюдаваните в проекта, получава екстремно ниска оценка – под 60 точки. Училищата,

включени в проекта и причислени към тази секторна мрежа, са оценени в диапазона 73 и 85 точки.

Фигура 13. Удовлетвореност от процеса на обучение (учители)

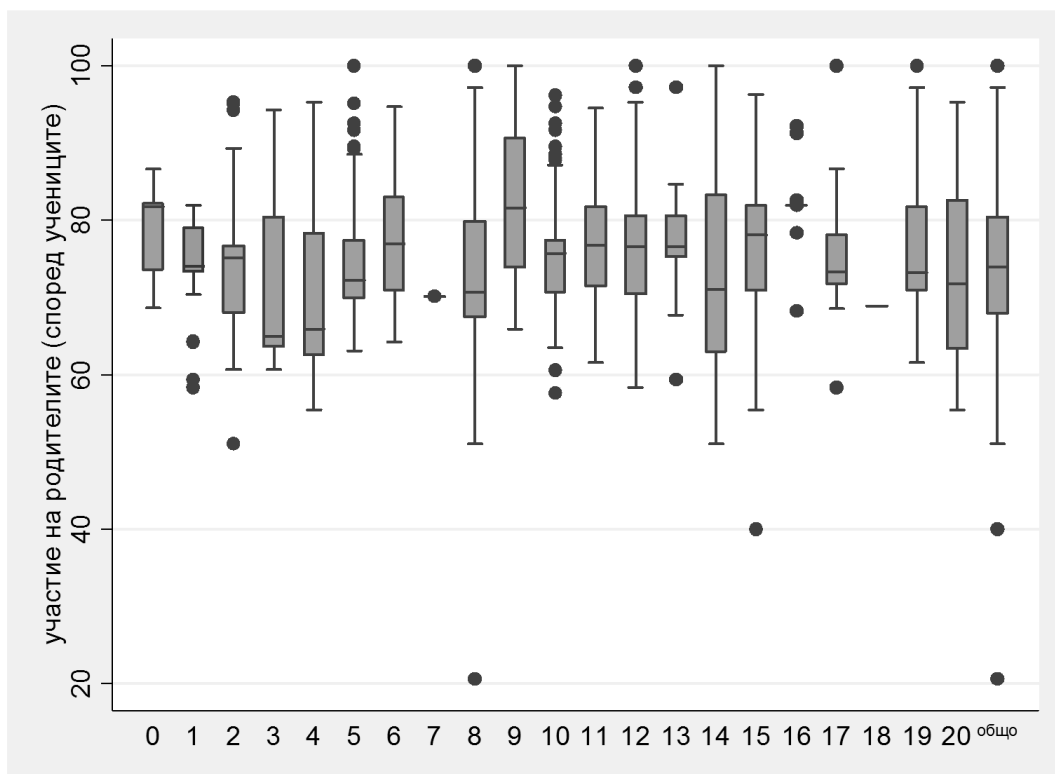
Партньорства и родителско участие

Индикаторът се базира на оценка по скала от 0 до 100 от социологическо проучване сред учениците и учителите за удовлетвореността от развиваните от училището партньорства, в това число участието на родителите им в училищния живот. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

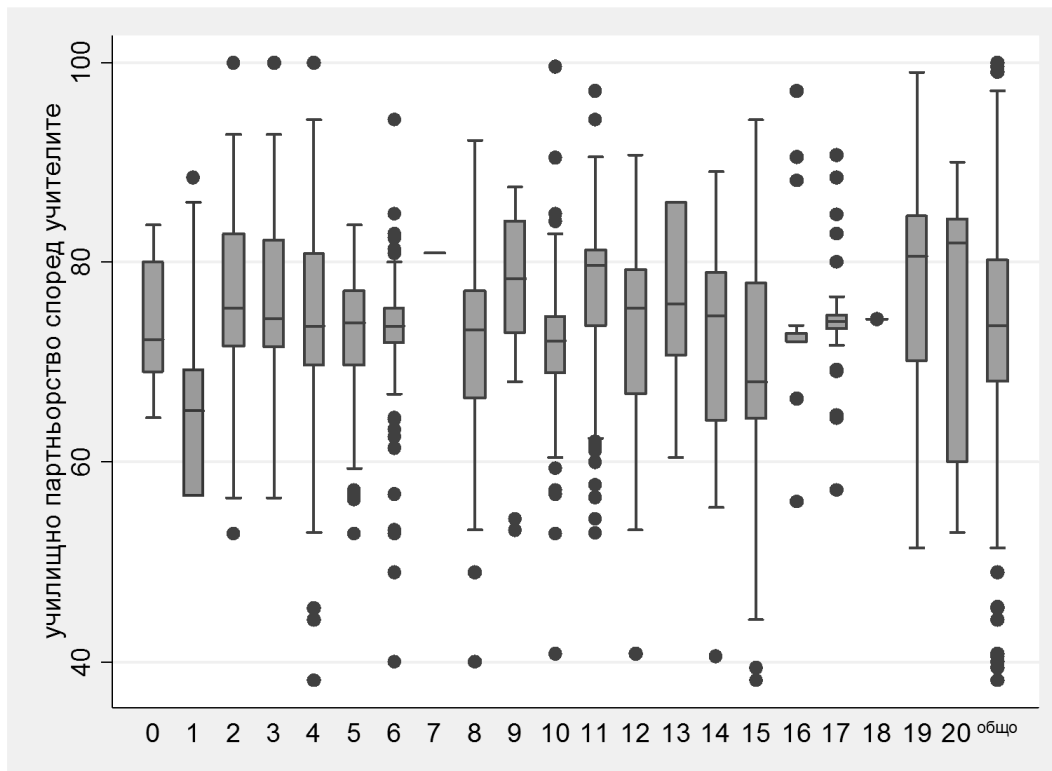
Оценките за развиваните партньорства с бизнеса и участието на родителите в училищния живот се характеризират със значителни разлики както при учениците, така и при учителите. Сравнително големия диапазон на оценките над (30 точки) показва наличие на различни практики и различен успех на усилията за развитие на устойчиви партньорства. Училищата, причислени към секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“, получават оценки от учениците в диапазона между 67 и 83 точки и попадат сред средните оценки на училищата в тази секторна мрежа, разпределени между 25 и 75 перцентил. Учителите в тази секторна мрежа поставят на гимназиите от проекта оценки в диапазона между 56 и 83 точки. Прегледът

на данните показва, че както и при други секторни мрежи, учителските колективи намират основание за по-негативните оценки поради усещането за ниска ефективност на училищното настоятелство и процесите на включване и участие на родителите, докато отношенията с бизнеса при организиране на стажове и други съвместни инициативи са оценени позитивно. По-долу (Фигура 14 и 15) са представени последователно оценките от ученици и учители за тази секторна мрежа (колона 12).

Фигура 14. Участие на родителите в училищния живот според учениците

Фигура 15. Партньорство на училището с родителите, бизнеса и висшите училища според учителите

Удовлетвореност на учениците от условията за придобиване на професионална квалификация

Индикаторът се базира на оценка, базирана на данни от социологическо проучване, дадена от учениците за удовлетвореността им от придобиваната общообразователна и професионална подготовка. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Оценките на учениците от секторната мрежа за придобиваните знания са малко по-умерени от оценките за училищата в рамките на останалите индикатори, разгледани до момента. Средната оценка (медиана) за степента на удовлетвореност на учениците от условията за придобиване на общообразователна подготовка и професионална квалификация се доближава до 75 точки от 100 възможни и е една от най-високите в професионалното образование. Максималните оценки за училищата достигат до 85 точки, които също са сред водещите оценки на фона на останалите секторни мрежи. Разсейването на данните по училища обаче е значимо, като ясно се открояват училища, чийто ученици не оценяват високо това, което училищата предлагат.

На фона на дадените оценки в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ гимназиите, които участват в проекта, са получили оценка в диапазона между 64 и 75 точки. Повечето от тях се доближават до средните стойности, но една от гимназиите в проекта е на границата на най-ниските оценки за секторната мрежа (64 точки). Прегледът на резултатите от зрелостните

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

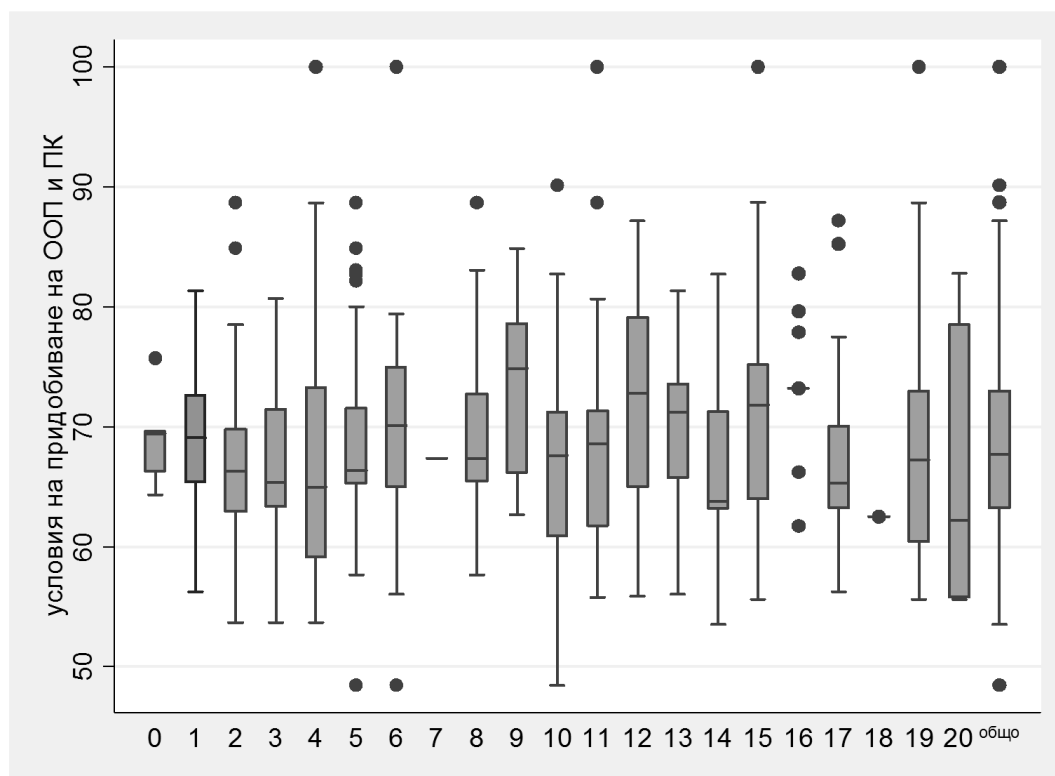
Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

изпити (ДЗИ) и държавните изпити по професията (ДИП), които са анализирани в следващите страници за секторната мрежа, показват, че индикаторите за това училище показват 75% успеваемост на ДЗИ и едва 47% процента на ДИП.

Фигура 16. Степен на удовлетвореност на учащите от условията на придобиване на общообразователна подготовка и професионална квалификация

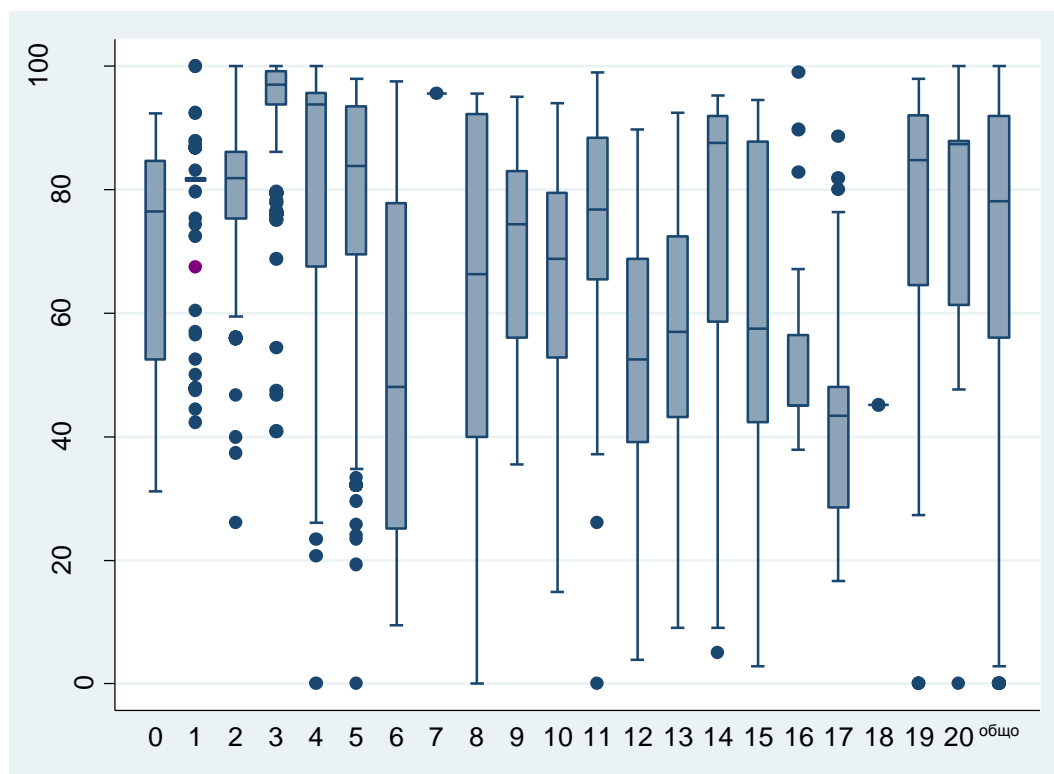

Индикатори от група 3. Реализация на гражданите, придобили професионална квалификация, в икономиката и други сфери на обществения живот

Тази група индикатори се базира на обективни данни за дела на учениците, които са положили успешно държавен зрелостен изпит (ДЗИ) и държавен изпит по професията (ДИП), за дела на отпадналите и дела на продължилите в следваща степен на образование, субективни индикатори за удовлетвореността на учениците от придобитата квалификация и субективни данни за удовлетвореността на представители на бизнеса. Тези индикатори са ключови за анализа на ефективността на училищата в професионалното образование.

Ученици, положили успешно държавни зрелостни изпити и държавни изпити по професията

Фигура 17. Дял на учениците, положили успешно ДЗИ

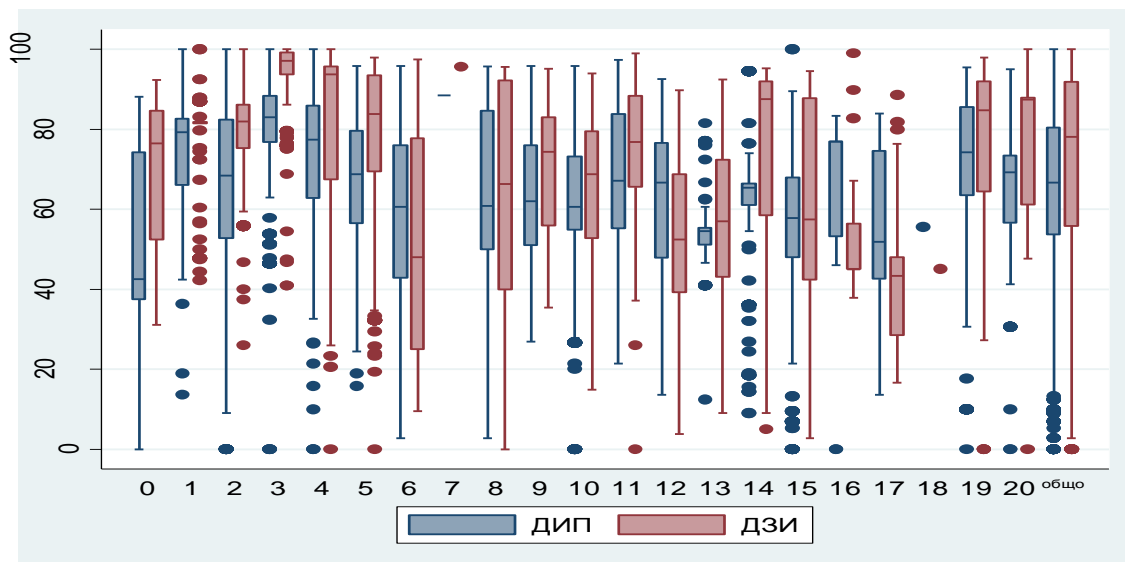
Индикаторът е изчислен на училищно ниво и показва % ученици от записаните в 12 клас, положили успешно двата изисквани по закон зрелостни изпита – по Български език и литература и по втори избираем от учениците предмет (Фигура 17). В дела на учениците, положили успешно държавните зрелостни изпити, има съществени разлики между секторните

мрежи, а също и между училищата в рамките на не малко от секторните мрежи⁴. В секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ (колона 12) процентът на успеваемост по този индикатор е по-нисък от средния в професионалното образование – малко над 50% при медиана за професионалното образование приближаваща 80%. В половината училища, причислени към тази секторна мрежа, минимум 50% от учениците се справят успешно с тези изпити. Вниманието би следвало да бъде насочено към останалата половина училища, в които не повече от 50% от учениците успяват да се справят със зрелостните изпити, като най-ниските нива са около 10%.

Една от гимназиите, селектирани за целите на проекта, е с изключително нисък показател – едва 17% от учениците успяват на държавните зрелостни изпити. Данните за останалите в диапазона 47-50% успеваемост ги нареждат сред средните за секторната мрежа, а в две от училищата 87% от учениците успешно се справят с ДЗИ и това ги нарежда сред училищата с най-високи постижения в тази секторна мрежа.

Като цяло за професионалното образование делът на учениците, успешно положили държавните зрелостни изпити (ДЗИ), са по-високи от държавния изпит по професията (ДИП), но секторната мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ е едно от изключенията, където резултатите от ДИП са значително по-високи от ДЗИ. На фигура 18 са представени в сравнителен план дела на учениците, които успешно са взели ДЗИ и ДИП.

Фигура 18. Дял ученици, успешно представили се на държавните зрелостни изпити и държавния изпит по професията

⁴ Например секторни мрежи с номера 8, 10, 12-15

В левия сектор на колона 12 (Фигура 18) в синьо са представени данните за държавния изпит по професията, а непосредствено до тях в десния сектор и с червен контур са данните за държавните зрелостни изпити за секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“. Фигурата ясно демонстрира съществуващата разлика в секторната мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ между дела на учениците, успешно положили ДИП и ДЗИ и по-добри резултати при ДИП. Данните за ДИП се характеризират с големи разсейвания по училища, което показва немалък дял училища, в които успеваемостта на учениците варира в диапазона 15% - 45% и това са най-ниските резултати в тази секторна мрежа и едни от ниските резултати в професионалното образование като цяло.

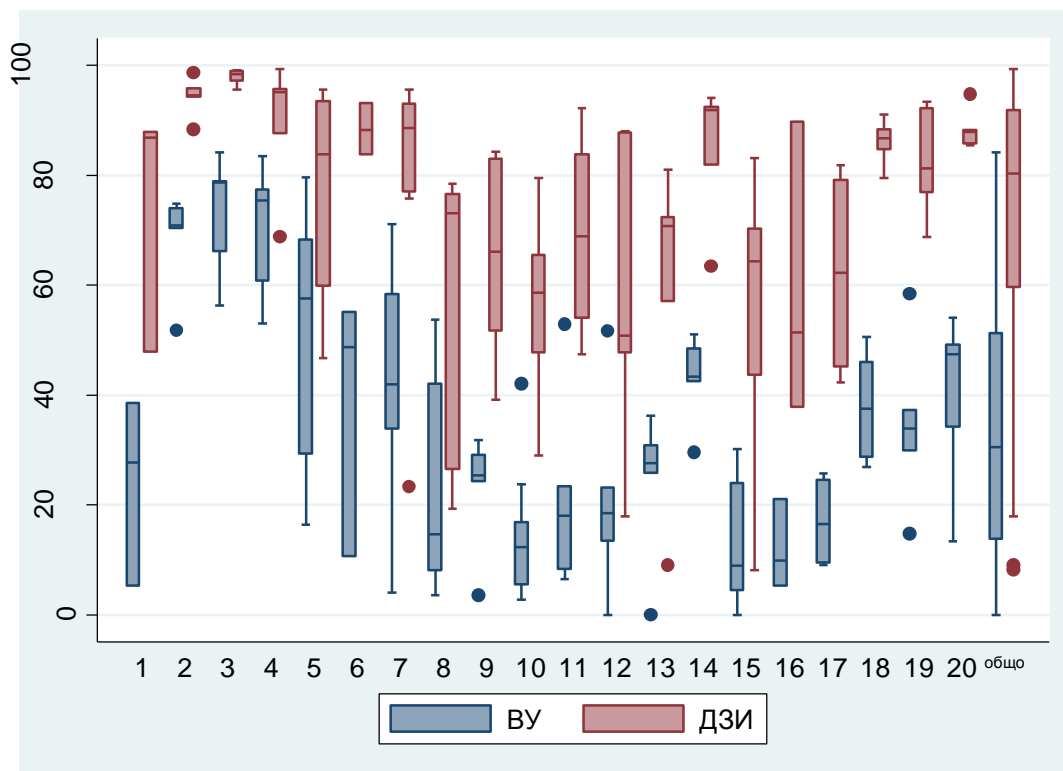
Гимназиите от тази секторна мрежа, включени в проекта, също не са хомогенни по този показател. Наблюдава се значителна разлика в успеваемостта на ДИП между тях в диапазона между 17% и 75%. Освен ниския дял ученици (едва 17%) успешно взели ДИП в една от наблюдаваните гимназии, още една, с резултат 47%, е на границата на групата училища с най-ниски оценки в цялата секторна мрежа. Останалите са в рамките на средните оценки както в секторната мрежа, така за професионалното образование като цяло.

Би трябвало да се има предвид, че ниските резултати на учениците биха могли да се дължат и на намерението на учениците да не упражняват изучаваната в училището професия, а да продължат обучението си във висше училище. Анализът на общите данни за професионалното образование показва, че колкото по-голяма е разликата в резултатите на ДЗИ и ДИП, толкова по-голяма е вероятността за продължаване във висше образование, но също така има ясни тенденции в отделните секторни мрежи.

Около 20% от учениците в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ се вижда, че продължават във висше училище. Сред наблюдаваните гимназии две нямат успешни кандидати във висши училища и това са двете училища с ниски резултати на държавните зрелостни изпити (Фигура 19).

Данните за изчисляване на индикатора са от Информационната система на образованието и включват данни за ДЗИ за учебна година 2013/2014 (м. май) и данни за ДИП към юни 2014 г.

Фигура 19. Дял на явилите се на държавни зрелостни изпити и дял на продължилите във ВУ от училищата в проекта

Отпаднали ученици

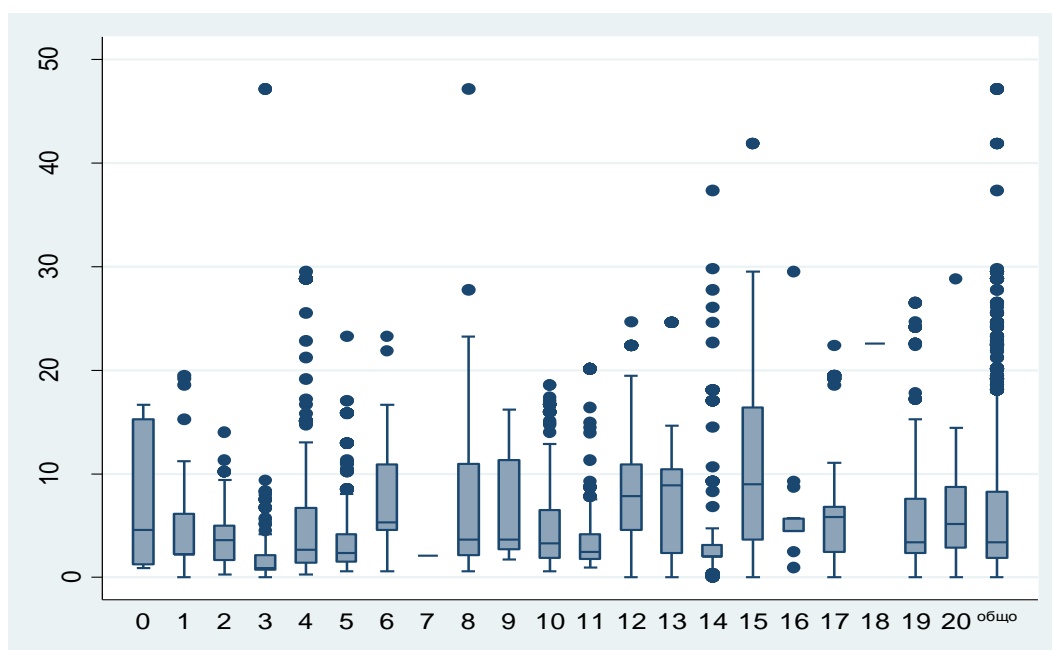
Данните за изчисляване на индикатора са от Информационната система на образованието. Информацията е за отпаднали от професионални паралелки за последната година, като за отпаднали се считат ученици, които са записани в клас, различен от 12-ти, през предишната учебна година (2012/2013), и не са записани в нито едно училище в нито една паралелка (вкл. общообразователна) за текущата учебна година (2013/2014).

В дела на отпадналите ученици по секторни мрежи (Фигура 20) има значими разлики. В секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ (колона 12) отпадането от училище е високо на фона на средните стойности за професионалното образование и се наблюдават данни в широки граници за училищата в тази секторна мрежа, достигащи до 20 % отпадане. Една от гимназиите е с екстремно високи нива на отпадане на фона на останалите в секторната мрежа и тя е една от включените в проекта (24% отпаднали). 25% от училищата в тази секторна мрежа имат дял на отпадане в диапазона 7-10%, а най-високите нива на отпадане са в диапазона 10-20%, където попадат 25% от училищата. Останалите училища, включени в проекта, са в широки рамки на нивата на отпадане – между 1 и 8%.

Интересно би било да проследим и останалите показатели на училището с най-висок дял на отпаднали ученици в цялата секторна мрежа. Това е една от гимназиите в проекта, които не участвали в анкетното проучване за целите на ЕСУПО и поради тази причина можем да наблюдаваме само обективните данни за училището:

3.1б Държавен изпит по професията	17,78	%
3.1а Държавен зрелостен изпит	46,03	%
3.2 Дял отпаднали	24,64	%
3.3 Дял продължили обучението си във висше училище	0	%

Фигура 20. Дял на отпадналите ученици

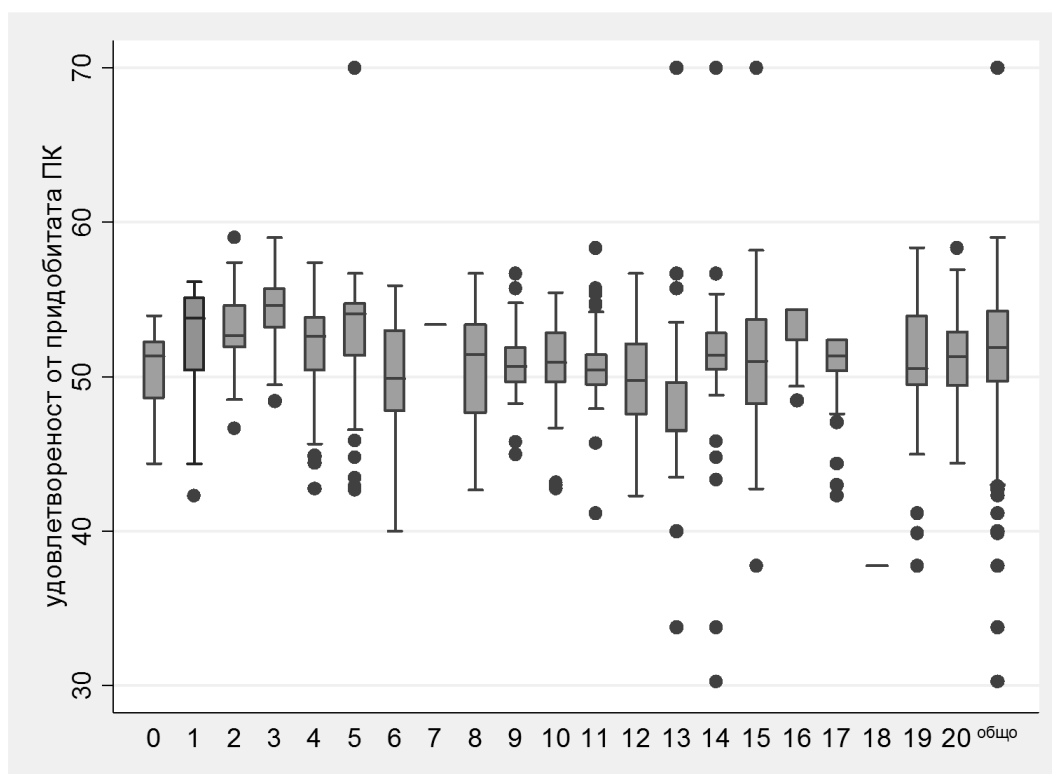
Удовлетвореност на учениците от придобиваната професионална квалификация

Индикаторът се базира на оценка по скала от 0 до 100 от социологическо проучване сред учениците (част от системата за ефективно управление на професионалното образование) за удовлетвореността от придобитата професионална квалификация, в т.ч. отношението им към училището, плановете им за развитие след като го завършат и качеството на подготовката, която получават.

Като цяло за системата на професионалното образование може да се каже, че удовлетвореността на учениците от придобиваната професионална квалификация (фигура 21) не е много висока, а сред училищата има такива с много ниски показатели за удовлетвореност.

Удовлетвореността на учениците от придобиваната професионална квалификация в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ (колона 12) е малко по-ниска от средната (медиана) за професионалното образование и е сравнима с умерената оценка в голямата част от останалите секторни мрежи. Оценките по училища са много близки, а при една от наблюдаваните гимназии оценката за удовлетвореност на учениците попада в най-ниските 25% от оценките в тази секторна мрежа с 46 точки. Като цяло в малко повече от половината училища се наблюдава високо ниво на неудовлетвореност и усещане за ниска приложимост на знанията и уменията, придобити в рамките на обучението с оценки под 50 точки. Останалите наблюдавани гимназии получават оценка 48 – 55 точки. Така на фона на по-високите субективни оценки за училищата, средата, учителите и ученето и оценяването, които учениците дават, усещането им за лична полза и добавена стойност от придобиваното образование и ценността му за следващите стъпки в живота, които предстои да направят, е умерена.

Фигура 21. Удовлетвореност от придобитата професионална квалификация

Удовлетвореност на работодателите и характеристика на партньорствата им с професионалните гимназии

Оценката на работодателите за степента, в която новозавършилите професионално образование са готови да започнат работа по специалността, се базира на анализ на отговорите на социологическо проучване⁵ сред работодатели за удовлетвореността от знанията и уменията на завършилите.

Данните за секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ показват, че по-голямата част от анкетираните работодатели (72,4%), които наемат хора от професионалните гимназии, смятат, че завършилите професионални училища „покриват изискванията за изпълнение на задачите си, но се нуждаят от допълнително наставничество на работното място“ - реалистичното очакване, което като минимум би трябвало да имаме към професионалното образование. Около 24% от работодателите смятат обаче, че завършилите покриват само „минималните изисквания“.

При тези нива на удовлетвореност на работодателите партньорството им с професионалните гимназии в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ (Фигура 23) е фокусирано предимно върху дейности в посока осигуряване на работна ръка. В секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ близо 70% от анкетираните работодатели заявяват, че наемат служители със средно професионално образование, близо 60% информират гимназиите за свободни работни места и почти същия дял предлагат работа на завършили изявиени ученици, а около 40% заявяват, че предлагат работа на изявиени ученици над 16 години. Близо 40% от работодателите се ангажират с осигуряване на финансова подкрепа или предоставяне на оборудване, малко над 30% приемат временно учители на работа, а около 10% осигуряват стипендии за изявиени ученици, стойност близка до стойностите на повечето секторни мрежи. Близо 80% от анкетираните осигуряват база за стаж и/или учебни практики, като близо 60% от работодателите заявяват, че мнението им е било търсено при изготвянето на учебните програми и в това сътрудничество секторната мрежа е една от водещите в професионалното образование.

5. Провеждане на бенчмаркинг-анализ в рамките на секторните мрежи и определяне на еталони (стандарти) за сравнимост на постигнатите индивидуални, секторни и системни резултати по даден показател

Бенчмарк анализът е направен с използване на методите за анализ на границата на ефективност. Анализираните единици са училища, групирани по секторни мрежи. За всяко училище е изчислен количествен показател за ефективността, посочено е мястото му в скалата на ефективност и са получени препоръки за подобрения по отделни индикатори. Наблюденията са коментирани на ниво секторни мрежи. Тъй като при анализа на ефективността общият контекст е решаващ за разбирането на ролята на отделните фактори, не беше подходящо резултатите да се коментират изолирано от останалите. Направен е и анализ

⁵ Проучването е част от системата за ефективно управление на професионалното образование

дали е подходящо референтни училища, от които може да бъде почерпен опит, да се търсят само в секторната мрежа или е добре това да става в цялата съвкупност от средни професионални училища. Съответният раздел може да бъде намерен в обобщения бенчмарк анализ.

6. Идентифициране на пропуски и проблемни моменти при въвеждането на ЕСУПО, заедно с насоки и препоръки за тяхното коригиране.

Проблемните моменти при въвеждането на ЕСУПО, както и полезността на отделните индикатори, са разгледани в контекста на цялата система на средното професионално образование. Подбраните до момента индикатори са валидни за всички секторни мрежи и имат голямото предимство да позволяват сравнимост. Най-добре изпълняват тази функция индикаторите, които освен останалите си полезни свойства като релевантност, надеждност, измеримост, ниска чувствителност към незначителни промени в контекста, успяват да диференцират добре различните училища и различни съвкупности от училища, каквито са секторните мрежи. Затова най-подходящо е тези индикатори да бъдат разгледани за всички секторни мрежи едновременно. Съответният раздел може да бъде намерен в обобщения бенчмарк анализ.

Списък на фигурите в текста

Фигура 1. Дял на квалифицираните преподаватели в секторна мрежа „Текстил, облекло, обувки и кожи“ и в професионалното образование като цяло.....	7
Фигура 2. Участие в обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано от методическо обединение, от предприятие-партньор или по проект на училището.....	8
Фигура 3. Обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано в рамките на проекти по национални, европейски и други международни програми	8
Фигура 4. Участие в обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано самостоятелно	9
Фигура 5. Оценка на системата за управление и взимане на решения в училището според учениците	10
Фигура 6. Оценка на учителите за системата за управление и взимане на решения, организацията на работния процес	11
Фигура 7. Практика за допитване до мнението на учителите при взимането на важни управленски решения	12
Фигура 8. Наличие на ясни и прозрачни процедури по секторни мрежи	12

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

Фигура 9. Оценка на училищната среда от учениците	13
Фигура 10. Оценка на училищната среда според учителите	14
Фигура 11. Наличие на съвременни компютри с достъп до интернет, използвани в часовете ...	15
Фигура 12. Удовлетвореност от процеса на учене (ученици)	16
Фигура 13. Удовлетвореност от процеса на обучение (учители)	17
Фигура 14. Участие на родителите в училищния живот според учениците	18
Фигура 15. Партньорство на училището с родителите, бизнеса и висшите училища според учителите	19
Фигура 16. Степен на удовлетвореност на учащите от условията на придобиване на общообразователна подготовка и професионална квалификация	20
Фигура 17. Дял на учениците, положили успешно ДЗИ	21
Фигура 18. Дял ученици, успешно представили се на държавните зрелостни изпити и държавния изпит по професията	22
Фигура 19. Дял на явилите се на държавни зрелостни изпити и дял на продължилите във ВУ от училищата в проекта	24
Фигура 20. Дял на отпадналите ученици	25
Фигура 21. Удовлетвореност от придобитата професионална квалификация	26